RADA POWIATU OTWOCKIEGO
ul. Górna 13, 05-400 Otwock
tel. 22 778-1-334, fax 22 778-1-338
e-mail: rada@powiat-otwocki.pl

UCHWAŁA NR 246/XXXIV/21

RADY POWIATU OTWOCKIEGO
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

w sprawie przyjęcia powiatowego programu działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2026

Na podstawie art. 12 pkt 11 ustawy z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym (tekst jedn. Dz. U. z 2020 r. poz. 920) w związku z art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 426 ze zm.), uchwala się co następuje:

§ **1.** Przyjmuje się do realizacji „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2026", stanowiący załącznik do niniejszej uchwały.

§ **2.** Wykonanie uchwały powierza się Zarządowi Powiatu.

§ **3.** Uchwała podlega podaniu do publicznej wiadomości poprzez zamieszczenie w Biuletynie Informacji Publicznej oraz wywieszenie na tablicy ogłoszeń Starostwa Powiatowego w Otwocku.

§ **4.** Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Przewodnicząca Rady
Grażyna Kilbach

Uzasadnienie

Na podstawie art. 35a ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiazywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, rehabilitacji zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Rada Powiatu w drodze uchwały przyjmuje „Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2026".

Uchwalenie Programu pozwoli również na pozyskiwanie środków z programów celowych Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych, a także innych źródeł zewnętrznych.

Przewodnicząca Rady

Grażyna Kilbach

Załącznik
do uchwały Nr 246/XXXIV/21
Rady Powiatu Otwockiego
z dnia 29 kwietnia 2021 r.

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych na lata 2021-2026

Otwock 2021

SPIS TREŚCI

I. Wstęp

II. Problematyka niepełnosprawności

1. Niepełnosprawność w świetle prawa
2. Stopnie niepełnosprawności

III. Cel programu

III.1 Cele operacyjne Programu stanowiące podstawę jego realizacji

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej dotyczącej potrzeb oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych
2. Rehabilitacja społeczna osób niepełnosprawnych
   - Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnice
   - Turnusy rehabilitacyjne
   - Warsztaty terapii zajęciowej
   - Likwidacja barier architektonicznych, barier technicznych oraz barier w komunikowaniu się
   - Likwidacja barier transportowych
3. Rehabilitacja zawodowa
4. Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom.
5. Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie i życiu społecznym

IV. Potencjalni partnerzy i główni realizatorzy programu oraz zakres ich działań

V. Monitorowanie i ocena realizacji Programu

I Wstęp

Powiatowy Program Działań na Rzecz Osób Niepełnosprawnych na lata 2021 – 2026, zwany dalej Programem jest dokumentem określającym i koordynującym działania w zakresie polityki społecznej Powiatu Otwockiego, ukierunkowanym na rozwiązywanie problemów osób niepełnosprawnych w zakresie rehabilitacji społecznej, zawodowej i zatrudniania oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych.

Podstawowym założeniem ww. Programu jest stworzenie systemu wsparcia dla osób niepełnosprawnych i wdrożenie takich rozwiązań, które zminimalizują skutki niepełnosprawności, umożliwiając zaspokojenie potrzeb osób niepełnosprawnych we wszystkich obszarach życia oraz wspomogą prowadzenie samodzielnego oraz niezależnego życia.

Program powstał na podstawie zapisów art. 35a ust. 1 pkt1 ustawy z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.), w myśl którego do zadań powiatu należy opracowywanie i realizacja, zgodnych z powiatową strategią dotyczącą rozwiązywania problemów społecznych, powiatowych programów działań na rzecz osób niepełnosprawnych.

Cele i Działania określone w Programie są zgodne z:

1. Ustawą z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 1997r. Nr 78 poz. 483 ze zm.);
2. Konwencją o prawach osób niepełnosprawnych sporządzoną w Nowym Jorku dnia 13 grudnia 2006 r. (Dz. U. z 2012 r. poz. 1169);
3. Uchwałą Sejmu Rzeczpospolitej Polskiej z dnia 1 sierpnia 1997 r. Karta Praw Osób Niepełnosprawnych (M.P. z 13 sierpnia 1997 r. Nr 50 poz. 475);
4. Uchwałą Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 7 grudnia 2012 r. w sprawie przeciwdziałania wykluczeniu społecznemu osób niepełnosprawnych (M.P. z 2012 r. poz. 991)
5. Ustawą z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. z 2020r. poz. 426 ze zm.)

II. PROBLEMATYKA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

1. Niepełnosprawność w świetle prawa

Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych określa niepełnosprawność jako trwałą lub okresową niezdolność do wypełniania ról społecznych z powodu stałego lub długotrwałego naruszenia sprawności organizmu, w szczególności powodującą niezdolność do pracy.

Według definicji przyjętej w 1980 r. przez Światową Organizację Zdrowia, niepełnosprawność to ograniczenie lub brak zdolności do wykonywania czynności w sposób lub w zakresie uważanym za normalny dla człowieka, wynikające z uszkodzenia i upośledzenia funkcji organizmu.

Międzynarodowa Klasyfikacja Funkcjonowania, Niepełnosprawności i Zdrowia (Klasyfikacja ICF) utworzona przez Światową Organizację Zdrowia przedstawia zjawisko niepełnosprawności dzieląc ją na 3 płaszczyzny:

1. uszkodzenie budowy anatomicznej i funkcjonowania organizmu, czyli wymiaru biologicznego. Uszkodzenie stanowi podstawę do określenia ograniczenia działania i uczestniczenia;
2. aktywność jednostki, jej poziom funkcjonowania oraz uczestnictwo w życiu społecznym i relacje ze społeczeństwem;
3. zależność między jednostką a otoczeniem (środowiskiem) – określa utrudnienia ograniczające uczestnictwo, ich rozmiar, a także możliwość ułatwień.

Przytoczone powyżej definicje oraz klasyfikacja niepełnosprawności wskazują na nierozerwalną relację między zdrowiem człowieka (uwzględniając jego wiek, płeć i wykształcenie), a społeczeństwem i środowiskiem, które go otacza.

Konwencja ONZ o prawach osób niepełnosprawnych podkreśla, że niepełnosprawność nie wynika z dysfunkcji zdrowotnej, a z interakcji pomiędzy osobami z dysfunkcjami a barierami wynikającymi z postaw ludzkich i środowiskowymi, które utrudniają tym osobom pełny i skuteczny udział w życiu społeczeństwa, na zasadzie równości z innymi.

Biorąc pod uwagę powyższe należy przyjąć, iż niepełnosprawność nie powinna być postrzegana przez pryzmat obniżonej sprawności, a barier, które

napotykają osoby niepełnosprawne na swojej drodze do samodzielnego funkcjonowania w społeczeństwie.

Powiatowy program działań na rzecz osób niepełnosprawnych ma na celu określić zadania, które powiat będzie wykonywał aby sukcesywnie pokonywać wszelkie trudności wpływające na jakość życia osób z niepełnosprawnościami.

2. Orzecznictwo o niepełnosprawności

W Polsce obowiązują dwa rodzaje orzecznictwa o niepełnosprawności, regulowane odrębnymi ustawami i prowadzone przez różne instytucje.

Pierwszym z nich jest orzecznictwo rentowe, zasady którego reguluje Ustawa z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 291) oraz Rozporządzenie Ministra Polityki Społecznej z dnia 14 grudnia 2004 r. w sprawie orzekania o niezdolności do pracy, (Dz. U. z 2004 r., poz. 2711).

Orzecznictwo rentowe prowadzone jest przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) i komisje lekarskie ZUS, kwalifikujące osobę jako:

1. częściowo niezdolną do pracy - osobę, która w znacznym stopniu utraciła zdolność do pracy zgodnej z poziomem posiadanych kwalifikacji;

2. całkowicie niezdolną do pracy - osobę, która utraciła zdolność do wykonywania jakiejkolwiek pracy;

3. całkowicie niezdolną do pracy i samodzielnej egzystencji - osobę, u której stopień naruszenia sprawności organizmu powoduje konieczność stałej lub długotrwałej pomocy i opieki innej osoby w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych.

Ustawa o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych z dnia 27 sierpnia 1997 r. (Dz. U. z 2020 r. poz. 426 ze zm.) w ramach orzecznictwa pozarentowego wprowadza trzy stopnie niepełnosprawności:

1. znaczny, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub

długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;

2. umiarkowany, do którego zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;

3. lekki, do którego zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Ww. ustawa przewiduje możliwość równego traktowania orzeczeń o niezdolności do pracy wydanych przez lekarza orzecznika ZUS z orzeczeniami o zaliczeniu do jednego ze stopni niepełnosprawności, tj.:

1. orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy i niezdolności do samodzielnej egzystencji traktowane jest na równi z orzeczeniem o znacznym stopniu niepełnosprawności

2. orzeczenie o całkowitej niezdolności do pracy traktowane jest na równi z orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności

3. orzeczenie o częściowej niezdolności do pracy jest traktowane na równi z orzeczeniem o lekkim stopniu niepełnosprawności.

Zgodnie z Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 1 lutego 2002 roku w sprawie kryteriów oceny niepełnosprawności u osób w wieku do 16 roku życia (Dz. U.2002 Nr 17 poz. 162 z póź. zm.) dzieci, tj. osoby, które nie ukończyły 16 roku życia uznawane są za osoby niepełnosprawne, w przypadku naruszonej sprawności fizycznej lub psychicznej, której okres trwania przewiduje się powyżej 12 miesięcy, z uwagi na wady wrodzone, długotrwałą chorobę lub uszkodzenie

organizmu, powodujące konieczność zapewnienia im całkowitej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych w sposób przewyższający wsparcie potrzebne osobie w danym wieku.

Z informacji Głównego Urzędu Statystycznego wynika, że w 2020r. Powiat Otwocki liczył 21 152 dzieci w wieku 0-14 lat, z czego 2,23 % (472 osoby) to dzieci z orzeczoną niepełnosprawnością.
Osób powyżej 15 roku życia jest 103 200, z czego 5,13% (5294 osoby) stanowi osoby niepełnosprawne.

Według danych Powiatowego Zespołu do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w Otwocku, w roku 2020, osobom powyżej 16 roku życia wydano 738 orzeczeń o następujących stopniach niepełnosprawności:

Symbol	Objaśnienie symbolu	Znaczny stopień niepełnosprawności	Umiarkowany stopień niepełnosprawności	Lekki stopień niepełnosprawności	Razem
01-U	Upośledzenie umysłowe	8	5	2	15
02-P	Choroby psychiczne	7	67	7	81
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	0	2	13	15
04-O	Upośledzenie narządu wzroku	1	6	3	10
05-R	Upośledzenie narządu ruchu	35	60	62	157
06-E	Epilepsja	3	5	2	10
07-S	Choroby układów oddechowego i krążenia	22	59	10	91
08-T	Choroby układu pokarmowego	6	17	2	25
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	6	7	1	14
10-N	Choroby neurologiczne	134	69	5	208
11-I	Inne, np. schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, choroby zakaźne	27	43	25	95
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	3	13	1	17
	Razem	252	353	133	738

Analiza powyższej tabeli wskazuje na to, iż najwięcej orzeczeń w Powiecie Otwockim wydaje się z w uwagi na choroby neurologiczne, upośledzenia narządu

ruchu, choroby układów oddechowego i krążenia oraz inne schorzenia, w tym endokrynologiczne, metaboliczne, zaburzenia enzymatyczne, choroby zakaźne i odzwierzęce, zeszpecenia, choroby układu krwiotwórczego.

Osobom przed 16 rokiem życia w 2020r. wydano 192 orzeczenia o niepełnosprawności:

Symbol	Objaśnienie symbolu	
01-U	Upośledzenie umysłowe	4
02-P	Choroby psychiczne	3
03-L	Zaburzenia głosu, mowy i choroby słuchu	11
04-O	Upośledzenie narządu wzroku	1
05-R	Upośledzenie narządu ruchu	12
06-E	Epilepsja	6
07-S	Choroby układów oddechowego i krążenia	10
08-T	Choroby układu pokarmowego	3
09-M	Choroby układu moczowo-płciowego	4
10-N	Choroby neurologiczne	14
11-I	Inne, np. schorzenia endokrynologiczne, metaboliczne, choroby zakaźne	40
12-C	Całościowe zaburzenia rozwojowe	84
	Razem	192

W przypadku dzieci i młodzieży jako przyczyny niepełnosprawności występowały głównie całościowe zaburzenia rozwojowe i inne schorzenia (endokrynologiczne, metaboliczne i enzymatyczne).

Według danych Powiatowego Zespołu ds. Orzekania o Niepełnosprawności w Otwocku głównymi powodami składania wniosków o wydanie orzeczenia o stopniu niepełnosprawności było podjęcie odpowiedniego zatrudnienia oraz możliwość korzystania z usług socjalnych, opiekuńczych, terapeutycznych i rehabilitacyjnych.

W kwestii orzeczenia o niepełnosprawności wśród osób do 16 roku życia w głównej mierze składano wnioski w celu uzyskania zasiłku pielęgnacyjnego.

Osoby posiadające orzeczenie o stopniu niepełnosprawności mają możliwość wystąpienia o wydanie legitymacji osoby niepełnosprawnej, uprawniającej do korzystania ulg i przywilejów oraz karty parkingowej.

W 2020r. wydano 223 legitymacje osoby niepełnosprawnej oraz 259 kart parkingowych.

Osoby z niepełnosprawnością są jedną z najliczniejszych grup zagrożonych wykluczeniem społecznym. W celu przeciwdziałania temu procesowi, potrzebne są działania wyrównujące szanse osób niepełnosprawnych we wszystkich sferach życia.

III.CEL PROGRAMU

Celem Programu jest szeroko rozumiana aktywizacja i zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym i gospodarczym Powiatu Otwockiego.

III.1 Cele operacyjne Programu stanowiące podstawę jego realizacji

1. Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej dotyczącej potrzeb oraz przestrzegania praw osób niepełnosprawnych

Niepełnosprawność to zjawisko, które wraz z rozwojem cywilizacji staje się zjawiskiem powszechnie znanym, bardziej rozumianym oraz pełni coraz większą rolę w funkcjonowaniu społeczeństwa.

Jednakże mimo wzrastającej świadomości na ten temat, osoby niepełnosprawne w dalszym ciągu są postrzegane jako osoby niesamodzielne, wymagające opieki, niezaradne. Społeczne niezrozumienie sprawia, że w relacji z taką osobą czujemy się niekomfortowo, powoduje ono negatywne nastawienie społeczeństwa do osób z niepełnosprawnościami.

Istotna jest zatem zmiana społecznego sposobu myślenia i postaw wobec organizacji życia osób niepełnosprawnych, gdyż właściwe otoczenie społeczne stymuluje działania mające na celu rozwiązywanie problemów tych osób.

Zadania:

1. Opracowanie i wdrożenie programu działań informacyjnych, m.in. cykliczne bloki informacyjne w mediach przybliżające problemy osób niepełnosprawnych i organizacji społecznych działających na ich rzecz.

2. Opracowywanie aktualnych informatorów dotyczących problemów osób niepełnosprawnych w zakresie ulg, uprawnień i przepisów, dostępnych również na stronie internetowej BIP Starostwa Powiatowego w Otwocku.
3. Nawiązanie szerszej współpracy ze szkołami poprzez zachęcanie ich do realizacji programów wychowawczych, mających na celu poznanie świata osób niepełnosprawnych, zmianę postaw, rozumienie i akceptację.
4. Rozpowszechnianie materiałów promocyjnych i informacyjnych w ramach zadań realizowanych w programach i projektach na rzecz osób niepełnosprawnych
5. Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz fundacjami realizującymi projekty skierowane do osób niepełnosprawnych finansowane ze środków EFS, PFRON oraz innych źródeł.

2. Rehabilitacja społeczna

Rehabilitacja społeczna ma na celu umożliwienie osobom niepełnosprawnym uczestnictwo w życiu społecznym poprzez wyrabianie umiejętności samodzielnego wypełniania ról społecznych, likwidację barier architektonicznych, urbanistycznych, transportowych i technicznych, barier w komunikowaniu się oraz kształtowanie w społeczeństwie właściwych postaw i zachowań sprzyjających integracji z osobami niepełnosprawnymi.

- **Zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnice**

Sprzętem rehabilitacyjnym określa się sprzęt zalecony przez lekarza niezbędny do rehabilitacji w warunkach domowych, który nie jest objęty ubezpieczeniem zdrowotnym. Katalog wyrobów medycznych wydawanych na zlecenie lekarza objętych dofinansowaniem z PFRON zawiera min: rowery trójkołowe, rowery rehabilitacyjne stacjonarne, bieżnie, piłki rehabilitacyjne, piłki lekarskie, trenery dłoni, maty rehabilitacyjne, łózka rehabilitacyjne.

Przedmioty ortopedyczne to przyrządy, które są niezbędne dla osób z niepełnosprawnością w przypadku trwałego inwalidztwa, w okresie choroby lub usprawnienia leczniczego. Można zaliczyć do nich: protezy kończyn górnych i dolnych, obuwie ortopedyczne, wózki inwalidzkie, kule i laski inwalidzkie.

Środki pomocnicze mają na celu umożliwienie bądź ułatwienie osobom niepełnosprawnym funkcjonowanie w życiu społecznym: aparaty słuchowe, pieluchomajtki, schodołazy, podnośniki, materace przeciwodleżynowe.
W 2020r. dofinansowaniem na zaopatrzenie w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze w powiecie otwockim zostało objętych 225 osób w tym:
- na sprzęt rehabilitacyjny -31 osób
- na przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze -194 osoby

- **Turnusy rehabilitacyjne**

Uczestnictwo w turnusach rehabilitacyjnych wspomaga rehabilitację zawodową i społeczną osób niepełnosprawnych. Polega na aktywnej rehabilitacji połączonej z elementami wypoczynku. Turnusy odbywają się w grupach zorganizowanych liczących nie mniej niż 20 uczestników o podobnych potrzebach w zakresie rehabilitacji ze względu na rodzaj niepełnosprawności. Każda grupa turnusowa ma opracowany program rehabilitacji odpowiedni do schorzeń uczestników, realizowany przy udziale kadry specjalistów.

Turnusy mobilizują do kontaktów z otoczeniem i do samodzielnego funkcjonowania, pobudzają rozwój osobisty. W odróżnieniu od pobytów sanatoryjnych NFZ, które koncentrują się na rehabilitacji leczniczej osób indywidualnych, na turnusach znaczącą wagę przykłada się do aktywności społecznej i zorganizowanych działań grupowych obok poprawy stanu zdrowia w ramach rehabilitacji leczniczej.

W 2020r. z uwagi na pandemię koronawirusa nie organizowano turnusów rehabilitacyjnych. W 2019 r. dofinansowano udział w turnusach dla 158 osób niepełnosprawnych w tym dla 60 opiekunów.

- **Warsztaty terapii zajęciowej**

Warsztaty terapii zajęciowej, które realizują również zadania w zakresie rehabilitacji społecznej i zawodowej mają na celu ogólny rozwój i poprawę sprawności niezbędną do prowadzenia przez osobę niepełnosprawną, w miarę możliwości, niezależnego, samodzielnego i aktywnego życia poprzez zastosowanie różnych technik terapii zajęciowej.

W Powiecie Otwockim funkcjonują 3 warsztaty terapii zajęciowej. Łącznie w 2020 r uczestniczyło w nich 111 osób.

Omówione powyżej działania realizowane są głównie w oparciu o środki PFRON.

Z powyższego wynika, iż rehabilitacja społeczna jest bardzo ważnym elementem działań na rzecz osób niepełnosprawnych. Powinna być w następnych latach kontynuowana i rozszerzana we wszystkich wymienionych formach.

Zadania:

1. Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych
2. Dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.
3. Wzbogacenie bazy i oferty warsztatów terapii zajęciowej poprzez pozyskanie dodatkowych środków na to zadanie

- **Likwidacja barier architektonicznych, barier technicznych oraz barier w komunikowaniu się**

Bariery funkcjonalne wiążą się z brakiem dostępności lub utrudnieniami w korzystaniu przez osobę niepełnosprawną z przestrzeni życiowej. Możliwość aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym jest uwarunkowania likwidacją istniejących barier architektonicznych, komunikacyjnych oraz technicznych.

Za bariery architektoniczne uznaje się wszelkiego rodzaju utrudnienia, występujące w budynkach i w ich najbliższej okolicy. Ze względu na rozwiązania techniczne, konstrukcyjne lub warunki użytkowania uniemożliwiają lub w znacznym stopniu utrudniają swobodne przemieszczanie się osobom z niepełnosprawnością.

W Powiecie Otwockim w większości przypadków dofinansowania do likwidacji barier architektonicznych dotyczą modernizacji i dostosowania łazienek do indywidualnych potrzeb osób niepełnosprawnych oraz umożliwienia samodzielnego wyjścia z domu (budowa podjazdu, montaż platformy, likwidacja progów). Pomocą objęte są głównie osoby niepełnosprawne ruchowo.

Bariery techniczne to przeszkody wynikające z braku zastosowania lub niedostosowania, odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności, przedmiotów lub urządzeń. Likwidacja tej bariery powinna powodować sprawniejsze działanie osoby niepełnosprawnej w społeczeństwie i umożliwić wydajniejsze jej funkcjonowanie.

Aby ułatwić osobom z niepełnosprawnością poruszanie się po obiektach użyteczności publicznej, takich jak ośrodki zdrowia, urzędy, jak również przemieszczanie się środkami komunikacji publicznej, na bieżąco wprowadzane są różnego rodzaju udogodnienia. Należą do nich m.in. sygnalizacja dźwiękowa, komunikaty z zastosowaniem większej czcionki lub alfabetu Braille'a, podnośniki, pochylnie i dźwigi osobowe, podłogi antypoślizgowe. Wyposażenie obiektów w przestrzeni publicznej w tego rodzaju udogodnienia jest warunkiem koniecznym do zapewnienia osobom z niepełnosprawnością swobodnego i niezależnego od innych funkcjonowania w przestrzeni publicznej.

Likwidacja barier technicznych polega także na ułatwieniu funkcjonowania w życiu codziennym tj. dofinansowywanie zakupu podnośnika, platformy schodowej, schodołaza, montaż osprzętu umożliwiającego otwarcie okien i drzwi w niestandardowy sposób, zakup wózka inwalidzkiego z napędem elektrycznym, zakup urządzeń umożliwiających osobie niepełnosprawnej prowadzenie samochodu.

Bariery w komunikowaniu się to ograniczenia uniemożliwiające lub utrudniające osobie niepełnosprawnej swobodne porozumiewanie się z otoczeniem i/lub przekazywanie informacji. Do sprzętu ułatwiającego komunikowanie się należą m.in.: zegarek brajlowski, zegarek z systemem głośnomówiącym, ciśnieniomierz mówiący, czujnik poziomu cieczy, urządzenia do rozpoznawania nominałów pieniężnych, instalacja dźwiękowa sygnalizująca i alarmująca, radio, radiomagnetofon z odtwarzaczem CD, maszyny do pisania Braille'em, zestaw komputerowy stacjonarny lub przenośny wraz z drukarką i specjalistycznym oprogramowaniem lub specjalistycznym oprzyrządowaniem .

W ramach likwidacji barier funkcjonalnych w 2020r. dofinansowaniem zostały objęte 63 osoby w tym:

- na likwidację barier architektonicznych – 16 osób
- na likwidację barier technicznych – 15 osób
- na likwidację barier w komunikowaniu się – 32 osoby

- **Likwidacja barier transportowych**

Istotną rolę w pomocy osobom niepełnosprawnym odgrywa likwidacja bariery transportowej. Pierwszym krokiem do realizacji tego zadania jest pomoc w uzyskaniu prawa jazdy poprzez dofinansowanie kursów dla kierowców. Kolejnym jest możliwość doposażenia samochodu w różnego rodzaju udogodnienia umożliwiające i ułatwiające kierowanie pojazdu tj. systemy pomagające przy wsiadaniu oraz mechanizmy sterujące, pozwalające kierowcy w pełni kontrolować samochód niezależnie od jego dysfunkcji. Udogodnienia nie tylko umożliwiają bezpieczną obsługę pojazdu, ale w znacznym stopniu podnoszą komfort kierującego i ergonomię wszystkich czynności.

W 2020 r. Powiat Otwocki udzielił wsparcia dla 7 osób w tym:

- na dofinansowanie zakupu i montaż oprzyrządowania do posiadanego samochodu – dla 6 osób
- na dofinansowanie na uzyskanie prawa jazdy - dla 1 osoby

W ramach likwidacji bariery transportowej powiat otwocki dofinansowuje zakup autobusów dostosowanych do przewozu osób niepełnosprawnych, które mają służyć do dowożenia uczestników do środowiskowych domów samopomocy, warsztatów terapii zajęciowej bądź uczniów do placówek oświatowych.

Zadania:

1. Systematyczne dostosowywanie mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach likwidacji barier architektonicznych.
2. Dofinansowywanie likwidacji barier technicznych oraz w komunikowaniu się.

3. Dążenie do likwidacji barier w obszarach architektury budynków publicznych, transportu, edukacji, służby zdrowia, cyfryzacji, usług w ramach Programu „Dostępność plus".
4. Likwidacja barier transportowych.

3. Rehabilitacja zawodowa

Rehabilitacja zawodowa jest istotnym elementem rehabilitacji i polega na ułatwieniu osobie niepełnosprawnej udziału w życiu zawodowym poprzez uzyskanie i utrzymanie zatrudnienia, a w konsekwencji awansu zawodowego.

Rehabilitacja zawodowa przebiega w kilku etapach: rozpoczyna się od oceny zdolności do pracy osoby niepełnosprawnej (poradnictwo zawodowe), następny etap stanowi przygotowanie do pracy poprzez szkolenie zawodowe i kształcenie zawodowe, które realizowane jest w specjalnych szkołach zawodowych, zakładach aktywności zawodowej lub w specjalnych zakładach pracy. Do realizacji tych celów niezbędne jest:

- dobre przygotowanie do pracy,

- właściwy dobór rodzaju i warunków pracy uwzględniając ich psychofizyczne możliwości i kwalifikacje zawodowe, a także zainteresowania, preferencje i aspiracje zawodowe,

- prawidłowe przygotowanie społecznego środowiska pracy do współdziałania z niepełnosprawnymi pracownikami.

Niepełnosprawni mogą podejmować różnorodne formy zatrudnienia:

- Zwykłe zakłady produkcyjne na warunkach konkurencyjnych
- Zatrudnienie wspomagane stale lub okresowo przez asystenta zawodowego.
- Własna działalność gospodarcza lub rolnicza.
- Zakłady Pracy Chronionej, dające osobom niepełnosprawnym, które nie mogłyby podjąć pracy na otwartym rynku pracy, możliwość wykonywania pracy zarobkowej.
- Zakłady Aktywności Zawodowej (ZAZ) - są to wyodrębnione organizacyjnie i finansowo jednostki stworzone przez powiat, gminę, fundację,

stowarzyszenie lub inną organizację społeczną, której statutowym zadaniem jest rehabilitacja zawodowa i społeczna osób niepełnosprawnych. Zadaniem ZAZ jest przygotowanie osób niepełnosprawnych do integracji ze społeczeństwem oraz pomoc w prowadzeniu, w miarę ich możliwości aktywnego i samodzielnego życia.

- Praca nakładcza (chałupnictwo).
- Telepraca.

W ramach rehabilitacji zawodowej istnieje możliwość doposażenia stanowiska pracy przez Powiatowy Urząd Pracy z obowiązkiem zatrudnieniem na tym stanowisku skierowanego bezrobotnego bądź skierowanego niepozostającego w zatrudnieniu lub nie wykonującego innej pracy zarobkowej opiekuna osoby niepełnosprawnej przez okres 24 miesięcy.

Należy wspomnieć, że osoby niepełnosprawne to nie tylko osoby samotnie gospodarujące. Bardzo często takie osoby mają na utrzymaniu rodziny.

Aby podjąć zatrudnienie mogą one skorzystać z pomocy w formie zapewnienia opieki dla osoby zależnej (dziecka przebywającego w żłobku lub przedszkolu albo pod inną tego typu opieką).

W celu ułatwienia znalezienia odpowiedniego zatrudnienia niezbędne jest uzyskanie należytego wykształcenia. Pomoc w zdobyciu wykształcenia na poziomie wyższym dla osób w wieku produkcyjnym jest dofinansowywana. W 2020r. z tej możliwości skorzystało 44 osoby.

Kolejną formą pomocy w aktywizacji zawodowej osób niepełnosprawnych jest wsparcie finansowe przy tworzeniu własnej działalności gospodarczej. Ubiegać się o nią może osoba posiadająca status osoby niepełnosprawnej, zarejestrowanej w Powiatowym Urzędzie Pracy jako bezrobotna albo poszukująca pracy i niepozostająca w zatrudnieniu. Przy rozpatrywaniu wniosku przyjmuje się pod uwagę takie czynniki jak m.in..

- Popyt i podaż lokalnego rynku na planowaną działalność
- Wysokość wkładu własnego wnioskodawcy
- Doświadczenie i umiejętności wnioskodawcy przydatne w planowanej działalności

Zadania:

1. Dążenie do utworzenia Zakładów Aktywizacji Zawodowej na terenie Powiatu.
2. Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla dziecka w formie dofinansowania pobytu w przedszkolu lub żłobku.
3. Dofinansowanie do uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym.
4. Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie doradztwa w sprawie samozatrudnienia, nauki umiejętności poszukiwania pracy.
5. Dofinansowanie własnej działalności gospodarczej.
6. Promowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w podnoszeniu swoich kwalifikacji poprzez uczestnictwo w projektach, programach krajowych i Unii Europejskiej.
7. Pomoc finansowa w przystosowaniu stanowisk pracy.
8. Objęcie szerokiej grupy osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP formą warsztatową z zakresu nauki umiejętności poszukiwania pracy i otrzymywania zatrudnienia; organizacja szkoleń zawodowych.
9. Włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych.
10. Promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych.

4. Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom

Niepełnosprawność może dotknąć każdego człowieka, bez względu na wiek, płeć czy status materialny. Szczególnie bolesna jest jednak niepełnosprawność, która dotyka dziecka. Rodzice, którzy decydują się na powiększenie rodziny, najczęściej marzą o tym, by ich dziecko było zdrowe, mądre, samodzielne, osiągało sukcesy i spełniało swoje marzenia.

Kiedy okazuje się, że plany wobec dziecka krzyżuje wystąpienie niepełnosprawności, świat rodzica lega w gruzach. Jego radość i oczekiwania względem przyszłości nierzadko zastępuje poczucie bezradności, niesprawiedliwości, załamania.

Rodzic staje przed wyzwaniem, które wymaga od niego oraz członków jego rodziny poważnych zmian w funkcjonowaniu życia codziennego, dostosowania dnia pod potrzeby i rehabilitacje dziecka niepełnosprawnego oraz opieki nad nim.
Nowa sytuacja wpływa na zmianę relacji między dzieckiem i rodzicem, rodzeństwem jak i pomiędzy samymi rodzicami, którzy narażeni są na stres związany z problemami na tle emocjonalnym, ekonomicznym oraz społecznym.

Aby wspomóc rodziny, które zostały zmuszone do zmierzenia się ze zjawiskiem niepełnosprawności, w pierwszej kolejności należy stworzyć odpowiednie warunki, które dostarczą rodzicom wiedzy na temat dysfunkcji ich dziecka oraz dostępnych usług pomocowych i edukacyjnych, które mogłyby być realizowane w formie warsztatów. Niezbędnym wydaje się także utworzenie grup wsparcia, w których będą oni mogli wymieniać się swoimi doświadczeniami i sposobami radzenia sobie z różnymi trudnościami i ograniczeniami.

Istotną rolę odgrywa także objecie rodziców dzieci niepełnosprawnych pomocą psychologiczną i terapeutyczną w trakcie rehabilitacji dziecka oraz po jego zakończeniu.

Od chwili stwierdzenia pierwszych sygnałów nieprawidłowego funkcjonowania do czasu rozpoczęcia nauki w szkole dziecko może zostać objęte wczesnym wspomaganiem rozwoju.
Podstawą do objęcia dziecka taką formą pomocy jest opinia o potrzebie wczesnego wspomagania rozwoju wydana przez zespół orzekający działający w poradni psychologiczno-pedagogicznej.

W Powiecie Otwockim wczesne wspomaganie rozwoju realizują Specjalne Ośrodki Szkolno-Wychowawcze a także Niepubliczna Poradnia Psychologiczno-Pedagogicznej LAUDAME w Otwocku.
Każde dziecko może otrzymać od 4 do 8 godzin zajęć w miesiącu, w ramach których może korzystać z pomocy psychologa, logopedy/neurologopedy, pedagoga/oligofrenopedagoga, terapeuty Integracji Sensorycznej SI.

W procesie rehabilitacji osób niepełnosprawnych zainteresowania odgrywają znaczącą rolę jako istotny element w wychowaniu, nauczaniu, kształtowaniu osobowości, osiąganiu powodzenia i zadowolenia, czy przysposobieniu do pracy zawodowej.
Z tego powodu powinniśmy tworzyć odpowiednie warunki dla dzieci i młodzieży z niepełnosprawnościami aby mogły się rozwijać i poszerzać swoje zainteresowania.

Doskonałym narzędziem do wykonania tego zadania jest wzbogacenie bazy zajęć dodatkowych w placówkach oświatowych, do których uczęszczają dzieci niepełnosprawne.

Osobista opieka nad osobą niepełnosprawną wymaga od jej opiekuna wielu poświęceń. Nierzadko związana jest ona ze wsparciem osoby niepełnosprawnej w każdym aspekcie jej życia codziennego. Osoby opiekujące się podporządkowują swój dzień do wykonywania czynności związanych z opieką, co może skutkować obciążeniem psychicznym. Pomoc osobom niepełnosprawnym wiąże się także z rezygnacja z życia zawodowego i społecznego. W celu odciążenia takich osób powstał program „Opieka wytchnieniowa".

Jest on kierowany do członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają wsparcia w postaci doraźnej, czasowej przerwy w sprawowaniu bezpośredniej opieki nad dziećmi z orzeczeniem o niepełnosprawności, a także nad osobami ze znacznym stopniem niepełnosprawności oraz podniesienia swoich umiejętności i wiedzy w tym zakresie poprzez naukę technik wspomagania, pielęgnacji i prowadzenia działań rehabilitacyjnych. Ważną rolę odgrywa poradnictwo psychologiczne i terapeutyczne, które może wspomóc zdrowie psychiczne opiekunów.

W celu zwiększenia szans osób niepełnosprawnych na prowadzenie bardziej samodzielnego i aktywnego życia mieszkańcy Powiatu Otwockiego mogą korzystać z usług asystenta osobistego osoby niepełnosprawnej, który wesprze ich w wykonywaniu codziennych czynności i funkcjonowaniu w życiu społecznym, tj. załatwianiu spraw urzędowych, korzystaniu z muzeum, teatru, kina, pomoc w nauce robienia zakupów.

Zadania:

1. Udzielenie wparcia w postaci Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej.
2. Udzielenie wsparcia w postaci opieki wytchnieniowej dla opiekunów osoby niepełnosprawnej.
3. Prowadzenie poszerzonej akcji informacyjnej o udziale w programach PFRON.
4. Tworzenie warsztatów dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz grup wsparcia

5. Otoczenie opieką psychologiczną i terapeutyczną rodziców dzieci z niepełnosprawnościami.
6. Wzbogacenie bazy zajęć dodatkowych w placówkach oświatowych, do których uczęszczają dzieci niepełnosprawne.

5. Zwiększeniu udziału osób niepełnosprawnych w kulturze i sporcie i życiu społecznym

Istotną rolę w rehabilitacji społecznej osób niepełnosprawnych odgrywa ich udział w wydarzeniach kulturalnych, artystycznych i sportowych. Aby realizować ten cel organizacje pozarządowe, fundacje, stowarzyszenia i inne instytucje mogą ubiegać się o dofinansowanie ze środków Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Taka forma pomocy ma za zadanie wspierać i promować twórczość osób niepełnosprawnych, doskonalić ich siły psychofizyczne poprzez ruch, organizowanie zajęć rekreacyjnych, zawodów i imprez sportowych. W rezultacie prowadzi to do integracji społecznej osób niepełnosprawnych oraz podniesienia świadomości pełnosprawnych mieszkańców w zakresie problemów i potrzeb wynikających z niepełnosprawności.

Należy dążyć do takich rozwiązań by wszystkie wydarzenia społeczne były dostępne nie tylko dla osób niepełnosprawnych ale dla wszystkich mieszkańców bez względu na swoją sprawność.

Zadania:

1. Zagwarantowanie warunków do udziału osób niepełnosprawnych w imprezach organizowanych przez Powiat poprzez promocję imprez w miejscach dostępnych dla osób niepełnosprawnych.
2. Promowanie, wspieranie i dofinansowywanie działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe w zakresie organizacji imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacji.

IV. POTENCJALNI PARTNERZY I GŁÓWNI REALIZATORZY PROGRAMU ORAZ ZAKRES ICH DZIAŁAŃ

Potencjalni partnerzy:

- **Jednostki pomocy społecznej z terenu Powiatu Otwockiego:**

1. Ośrodek Pomocy Społecznej w Otwocku,
2. Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Józefowie,
3. Miejsko - Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Karczewie,
4. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Kołbieli,
5. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Celestynowie,
6. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Wiązownie,
7. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Osiecku,
8. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sobieniach-Jeziorach.

- **Organizacje Pozarządowe:**

1. Polskie Stowarzyszenie na rzecz osób z niepełnosprawnością intelektualną „Koło" w Otwocku
2. Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Osób Niepełnosprawnych Intelektualnie "Jesteśmy!" w Radiówku
3. Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Niepełnosprawnościami „Po-Godne Życie" w Józefowie
4. Fundacja na Rzecz Przeciwdziałania Marginalizacji Społecznej PRO HOMINI w Otwocku
5. Polskie Stowarzyszenie na Rzecz Osób z Upośledzeniem Umysłowym w Otwocku
6. Polski Czerwony Krzyż

- **Placówki oświatowe na terenie Powiatu Otwockiego**

Realizatorzy Programu

1. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie
2. Powiatowy Urząd Pracy
3. Starostwo Powiatowe

WYKAZ DZIAŁAŃ WRAZ Z OGÓLNYM HARMONOGRAMEM REALIZACJI

Nazwa celu	Planowane działania	Charakter i termin realizacji zadnia	Jednostka realizująca zadanie
Cel I Kształtowanie i rozwijanie świadomości społecznej w zakresie dostrzegania i rozumienia problemów osób niepełnosprawnych	Opracowanie i wdrożenie programu działań informacyjnych, m.in. cykliczne programy w mediach przybliżające problemy osób niepełnosprawnych i organizacji społecznych działających na ich rzecz	Ciągły	Starostwo Powiatowe, PCPR, Ośrodki Pomocy Społecznej
	Opracowywanie aktualnych informatorów dotyczących problemów osób niepełnosprawnych w zakresie ulg, uprawnień i przepisów, dostępnych również na stronie internetowej BIP Starostwa Powiatowego w Otwocku	Po uzyskaniu środków	Starostwo Powiatowe
	Nawiązanie szerszej współpracy ze szkołami poprzez zachęcanie ich do realizacji programów wychowawczych, mających na celu poznanie świata osób niepełnosprawnych, zmianę postaw, rozumienie i akceptację.	Ciągły	Starostwo Powiatowe, PCPR
	Rozpowszechnianie materiałów promocyjnych i informacyjnych w ramach zadań realizowanych w programach i projektach na rzecz osób niepełnosprawnych	Ciągły	Starostwo Powiatowe, PCPR
	Współpraca z organizacjami pozarządowymi oraz fundacjami realizującymi projekty skierowane do osób niepełnosprawnych finansowane ze środków EFS, PFRON oraz innych źródeł.	Ciągły	PCPR

Nazwa celu	Planowane działania	Charakter i termin realizacji zadnia	Jednostka realizująca zadanie
Cel II Rehabilitacja społeczna	Dofinansowanie uczestnictwa w turnusach rehabilitacyjnych	Ciągły	PCPR
	Dofinansowanie zakupu przedmiotów ortopedycznych, środków pomocniczych i zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny.	Ciągły	PCPR
	Wzbogacenie bazy i oferty warsztatów terapii zajęciowej poprzez pozyskanie dodatkowych środków na to zadanie	Po uzyskaniu środków	PCPR
	Systematyczne dostosowywanie mieszkań do potrzeb osób niepełnosprawnych w ramach likwidacji barier architektonicznych	Po otrzymaniu środków PFRON w danym roku	PCPR
	Dofinansowywanie likwidacji barier technicznych oraz w komunikowaniu się	Po otrzymaniu środków PFRON w danym roku	PCPR
	Dążenie do likwidacji barier w obszarach architektury budynków publicznych, transportu, edukacji, służby zdrowia, cyfryzacji, usług, konkurencyjności i koordynacji w ramach programu dostępność plus.	Ciągły	Starostwo Powiatowe
	Likwidacja barier transportowych	Po otrzymaniu środków PFRON w danym roku	Starostwo Powiatowe, PCPR

Nazwa celu	Planowane działania	Charakter i termin realizacji zadnia	Jednostka realizująca zadanie
Cel III Rehabilitacja zawodowa	Dążenie do utworzenia Zakładów Aktywizacji Zawodowej na terenie powiatu	Po otrzymaniu środków	Starostwo Powiatowe, PCPR
	Pomoc w utrzymaniu aktywności zawodowej poprzez zapewnienie opieki dla dziecka w formie dofinansowania pobytu w przedszkolu lub żłobku	Po otrzymaniu środków	PCPR
	Dofinansowanie do uzyskania wykształcenia na poziomie wyższym	Po otrzymaniu środków	PCPR
	Współpraca z Powiatowym Urzędem Pracy w zakresie doradztwa w sprawie samozatrudnienia, nauki umiejętności poszukiwania pracy	Ciągły	PCPR, Starostwo Powiatowe
	Dofinansowanie własnej działalności gospodarczej	Po otrzymaniu środków	PCPR
	Promowanie uczestnictwa osób z niepełnosprawnościami w podnoszeniu swoich kwalifikacji poprzez uczestnictwo w projektach, programach krajowych i Unii Europejskiej	Ciągły	PCPR, PUP
	Pomoc finansowa w przystosowaniu stanowisk pracy	Po otrzymaniu środków	PCPR
	Objęcie szerokiej grupy osób niepełnosprawnych zarejestrowanych w PUP formą warsztatową z zakresu nauki umiejętności poszukiwania pracy i otrzymywania zatrudnienia; organizacja szkoleń zawodowych	Po otrzymaniu środków	PUP

Nazwa celu	Planowane działania	Charakter i termin realizacji zadnia	Jednostka realizująca zadanie
	Włączenie organizacji pozarządowych w realizację zadań z zakresu rehabilitacji zawodowej osób niepełnosprawnych;	Ciągły	PUP
	Promowanie wśród pracodawców zatrudniania osób niepełnosprawnych	Ciągły	Starostwo Powiatowe, PCPR, PUP
Cel IV **Udzielanie wsparcia osobom niepełnosprawnym oraz ich rodzinom**	Udzielenie wsparcia w postaci Asystenta Osobistego Osoby Niepełnosprawnej	Po otrzymaniu środków	PCPR
	Udzielenie wsparcia w postaci opieki wytchnieniowej	Po otrzymaniu środków	PCPR
	Prowadzenie poszerzonej akcji informacyjnej o udziale w programach PFRON	Ciągły	PCPR, Starostwo Powiatowe
	Tworzenie warsztatów dla rodziców dzieci z niepełnosprawnościami oraz grup wsparcia	Ciągły	PCPR
	Otoczenie opieką psychologiczną i terapeutyczną rodziców dzieci z niepełnosprawnościami	Ciągły	PCPR
	Wzbogacenie bazy zajęć dodatkowych w placówkach oświatowych, do których uczęszczają dzieci niepełnosprawne.	Po otrzymaniu środków	Placówki Oświatowe

Cel V **Zwiększenie udziału osób niepełnosprawnych w kulturze, sporcie i życiu społecznym**	Zagwarantowanie warunków do udziału osób niepełnosprawnych w imprezach organizowanych przez powiat poprzez promocję imprez w miejscach dostępnych dla osób niepełnosprawnych;	Ciągły	PCPR, Starostwo Powiatowe
	Promowanie i wspieranie działań podejmowanych na rzecz osób niepełnosprawnych przez organizacje pozarządowe w zakresie organizacji imprez kulturalnych, sportowych, turystycznych i rekreacji	Ciągły	PCPR, Starostwo Powiatowe

V. Monitorowanie i ocena realizacji Programu

Program działań na rzecz osób niepełnosprawnych w Powiecie Otwockim zawiera kierunkowy plan działań na lata 2021-2026. Realizacja tego Programu ma na celu przyniesienie korzyści nie tylko osobom niepełnosprawnym, ale całej społeczności powiatu.

Głównym instrumentem monitoringu Programu będą coroczne sprawozdania z realizacji działań na rzecz osób niepełnosprawnych za dany rok kalendarzowy wraz z opisem wskaźników realizacji poszczególnych zadań, przekazywane do Wydziału do Spraw Osób Niepełnosprawnych Mazowieckiego Urzędu Wojewódzkiego w Warszawie.

Przewodnicząca Rady
Grażyna Kilbach